

Hər kəndin öz tarixi var. Beş-üç ocaq qalanardı, ocaqlardan köz götürülərdi, yeni ocaqlar alınırdı. Belə yaşayış yerlərinə şənlik deyilərdi. Şənliklər böyüyərdi, el olardı. Sonralar el ifa-dəsi kənd ifa-dəsiylə əvəzləndi. Bir vaxtlar (1951-ci ilə kimi) Qubadlının ərazisində olan Yuxarı Yeməzli kəndi də böyüyüb, el olub. Yuxarı Yeməzlinin ilk ocağını XVIII əsrin əvvəllərində Xıdır ağa alışıdır. Əsən yellər bu ocağı söndürə bilməyib. Xıdır ağanın nəvəsi Mustafanın oğlu Vəli 1921-ci ildə bu kənddə anadan olub. Halal zəhmətiylə yaşayıb Mustafa kişi. Külfətini halallıqla dolandırır. Oğulları Qurbanla Həbib (Həbi-bullah) Yuxarı Yeməzlinin elat kimi böyüməsinin cəfəkeşləri olublar. Torpağı becəriblər, əkin-səpin ailənin güzəranını ödəyib. Onlar da elatı qoruyanlardan olublar. Kimsələrlə işləri-qalmışdıqları olmayıb. Belə yaşayışa "öz tükü üstə dolanmaq", halal ömür yaşamaq deyirlər. Halal ocaqlarında halal qazanclarının bərəkətiylə on illər yaşayıblar. Yaxın-uzaq elatlar Yuxarı Yeməzlinin halallığını duyublar da, görüblər də...

Hələ o illərdə üz-üzə gəlməyə, mərdliklə döyüşməyə cəsəret etməyən ermənilər azərbaycanlıların keçib-getdiyi dağ yollarında süni uçqunlar yaradırdı. Yaylağa köç gədən-də Kafan rayonunun Gıçı kəndinin ərazisin-

nin səhəri güllələrlə, mermilərlə, qırıcı təyyarələrin uçuşu ilə açıldı.

Əsgər Vəli Mustafayev döyüşçü oldu. Leninqard (indi Sankt-Peterburq), Novqorod şəhərlərinin müdafiə döyüşlərində iştirak etdi. Döyüşdə yaralandı. Onu arxaya təxliyə etdilər. Müalicə olunduqdan sonra yenidən döyüşlərə göndərildi. O da qələbə naminə döyüşürdü. O da faşizmin süpürülməsi üçün ölüm döyüşlərindən keçirdi. Kiyev, Orlov, Tula, Moskva şəhərlərinin müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə o da iştirak etdi. Kaluqa

nədlərin üstünə bir azca mürəkkəb düşərdi-sə, siyasətin "xəncəri qılıncından sıyrılırdı". Böyük Vətən müharibəsi illərində bu sənədin itməsi Vətənə xəyanət həddində ittihamla döndürülürdü. "Kaluqa şəhərində ağır yaralananda əlimi cibimə salıb komsomol biletimin yerində olub-olmadığını yoxladım. Çünki komsomol bileti mənim şərəfim idi və mən onu nəçə-neçə cəbhədən keçirmişdim" deyən Vəli Mustafayev həmişə gənclərə Vətənə sdaqətin mahiyyətini də ağısaqqal kəlamları ilə aşılayardı.

1956-cı ilin sentyabrından 1962-ci ilin avqustuna kimi "Zəngilan kommunisti" qəzetinin redaktoru olub. Bu vəzifədə də özünəməxsus məsuliyyətlə işləyib. İş burda da bəyənilib. Yaxşı iş xalq üçün, dövlət üçün görülən işə deyirlər...

1962-ci ilin avqustundan 1967-ci ilin sentyabrınadək Zəngilan rayon Kommunal təsərrüfat idarəsinin müdiri işləyən Vəli Mustafayevin işgüzarlığını rayon rəhbərliyi də görürdü, dəyərləndirirdi, camaat da. Zəngilan gözəlləşirdi, səlqiəsi, təmizliyi könül xoşluğu yaradırdı.

Dəmir yol vağzalından Məcid düzünə, oradan köhnə Mədəniyyət evinə, Zəngilan şəhər orta və 8-illik məktəblərinə qədər olan yollar (K.Marks, Oktyabr, Lenin və Səməd Vurğun küçələrində), rayon partiya komitəsinə gələn yolda əkilən müxtəlif bəzək ağacları və

Vəli müəllim həm də dürüstlüyün müəllimi idi...

də belə bir uçuqda oğlu Mustafanı xilas edən Həbibullah keçinmişdi. Vəli Mustafa oğlu həmişə deyirdi ki, erməninin ilk xəyanəti bizim kəndə, bizə dəyib. O illərdə nəyi sübut etmək olarmış ki? O illərdə də ermənilik "yaxa ələ verməmiş", yüz-yüz illərdə "arxalı köpək qurd basıb..."...

Vəli Mustafa oğlu bu kənddə ibtidai təhsil alıb, sonra Gilətağ kənd orta məktəbində oxuyub. Təhsilə marağı olub. O illərdə az-az şagird oxumağa meyil göstərirdi. Bir az uşağın göz açıb gördüyü, bir az valideynlərin qılığı, tələbi onların əksəriyyətini təsərrüfata çəkərdi. Qapı-bacadan keçən belə öyrəniş kolxoza gətirərdi. Vəli buna maraq göstərmədi. Gördülər ki, oxumağa həvəsli, marağını çilikləmədilər, qarışısına "daş diylirləmədilər". O çağlarda əyalətlərdə müəllimlərə böyük ehtiyac və tələbat var idi. Həm də cəmiyyətin müəllimlərə böyük ehtiramı vardı. Vəli 1937-ci ildə məktəbi bitirdi. O da müəllim olmaq istəyirdi. Müəllimləri də, valideynləri də onun niyyətinə xeyir-dua verirdilər. Vəli təhsilini Ağdam Pedaqoji Texnikumunda davam etdir-məyi qərara alıbmiş; müəllimləri belə məsləhət görübmiş, "Zaman, dövr belə istəyir, ay Vəli. Dolanışq da, ad-san da müəllimlikdən keçəcək. Düz fikirləşibsen. Get oxu müəllim ol, Ulu babanın qaladıq ocağı elmə, müəllimliyinlə sən davam etdir, sən də kənddə elm ocağı qalayanların ilkinlərindən biri ol..." - deyib...

Vəli Ağdam Pedaqoji Texnikumunu oxuyanda da, oranı bitirəndə də bir gerçəkliyin şükran-lığını yaşayıb: Niyətimə çatacam! 1940-cı ilin sentyabrında onu Quyu-Dərə Xəstə kənd ibtidai məktəbinə müəllim təyin ediblər. Vəli müəllim həvəslə işləyib, şagirdlərini həvəslə öyrədib. Sinfə girəndə də, şagirdlərinin baxışlarında işıq əlamətləri görəndə də həmin şükranlıqla göy üzünə baxıb. Ulu babasını xatırlayıb...

Üç ay işliyə. Üç aydan sonra onu hərbi xidmətə çağırırlar.

Sovetləşmənin əlləri Pribaltikanın da yaxasından yapışmışdı. Həmin dövrdə Pribaltika Respublikaları yenidən sovetləşmişdi. Hərbi xidmətə Latviyanın Riqa şəhərində Dauqava çayının sahilində 285-ci alayda əsgər kimi başlamışdı və burada doqquz ay xidmət etmişdi. Yaxşı xidmət etmişdi. Bu, onun uşaqlığında, yeniyetməliyində xarakterini müəyyənləşdirən keyfiyyətlərin təsəhürüydü...

Hardan biləydi ki, dünya qarışmaqdadı, dünya müharibəsinin "bartının qoxusu gəlməkdə-di". O da digər əsgərlər kimi hərbi bilikləri öyrənirdi, təlimlərdə fəal iştirak edirdi. Yaxşı xidmət edirdi, yaxşı əsgər kimi tanınırdı. Günlər keçdi. Və 1941-ci il iyunun 22-si-

şəhəri yaxınlığında qolundan, sağ ayağından bir-neçə ağır yara aldı. Döyüşdən çıxarıb, arxaya təxliyə etdilər, Sonra Çkalov şəhərindəki hərbi hospitala göndərdilər, burda bir il müalicə olundu. Daha döyüşə bilməyəcəkdi. Onu müharibə əlili kimi tərxis etdilər. Dönüb döyüşçü yoldaşlarına baxdı. Hamısı kövrəldi...

1942-ci ilin sentyabr ayı idi...

Zəngilana qayıtdı. Quyu-Dərə Xəstə kənd ibtidai məktəbinə müəllim təyin olundu. 1943-cü ilin iyul ayına kimi bu məktəbdə müəllim işlədi...

Müəllim idi. Dərs deyirdi. Dərstdən sonra müharibənin tələblərinin əsgəri idi Vəli Mustafa oğlu. Arxa cəbhədə camaat arasında qələbə üçün işləməyin zərurətindən danışdı, hamıya üre-yini qələbəyə kökləməyin sava-bından danışdı. Vətəndaşlıq borcundan danışdı, hamının qələbə naminə işləməsinin zərurətindən danışdı, vətəndaşlıq borcundan danışdı, hamının arxa cəbhədə qələbənin əsgəri olmasını arzulayırdı...

Vəli Mustafayev 1943-cü ilin iyulunda Qubadlı rayon komsomol komitəsinin ikinci katibi vəzifəsinə seçildi. Bu vəzifədə işlədiyi 1943-1948-ci illərdə gənclərin mənəvi, əmək və vətənpərvərlik tərbiyəsi istiqamətində yadda qalan və bəyənilən işlər gördü. 1949-cu ilin yanvarında Qubadlı rayon partiya komitəsinin təlimatçısı vəzifəsinə irəli çəkildi. Vəzifə yüksəldikcə həmişə məsuliyyət də artı. Vəli də belə ömür yaşayırdı...

1949-cu ilin iyunundan 1951-ci ilin avqustunadək Qubadlı rayon Sosial Təminat şöbəsinin müdiri vəzifəsində işlədi. Müharibədən qayıdan əlillərin sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması, onların müalicəsi və istirahəti üçün əlillərə də, eşidənlərə də xoş gələn işlər gördü. Camaatın sözsüz minnətdarlığını da duyurdu. Onda incə təbəssümü "Mən vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirirəm..." fikrinin ifadəsinə dönürdü. Duyanlar onun fəliyyətini vəzifə borcunun yerinə yetirilməsi ilə bir sırada insanlara qayğı adlandırır.

Azərbaycan KP MK yanında ikiillik Bakı Ali Partiya Məktəbində təhsil almağa göndərildi. Təhsilini başa vurduqdan sonra, 1953-cü ilin avqustundan 1956-cı ilin sentyabrınadək Zəngilan rayon partiya komitəsinə təlimatçı və kitabxana müdiri vəzifələrində işlədi.

Yeniyetməliyindən əqidəli böyüyüb, gəncliyindən bu xarakteri ilə fərqlənib. Bu xarakteri Böyük Vətən müharibəsində onun əsgəri rəşadətini işığına dönüb. O illəri, o illərin siyasi rejimi ilə formalaşmanı, gənclərin hansı düşüncələrlə püxtələdiyini xatırlayaq. Partiya, komsomol sənədlərinin dövlətə sdaqət sənədi kimi dəyərləndirildiyi vaxtlar idi. Bu sə-

gü-l-çiçək-lərin necə becərildiyini, küçələrin maşınla necə təmizləndiyini, su maşınlarının küçələri sulanmasını, Dağüstü parkda və Lenin bağında yaradılan səlqiə-səhmanı görənlərin hamısı kimi mən də yaddaşımda saxlamışam.

Vəli Mustafayev həmişə piyada gərəək görülən işləri diqqətlə yoxlayardı. Həmin dövrdə Zəngilan qəsəbəsi ərazicə kiçik olsa da öz məftunedici gözəlliyi ilə göz oxşayırdı. Duyanlar indi də etiraf edirlər ki, bu gözəlliyin yaradılmasında da, qorunmasında da Vəli müəllimin xidmətləri böyük olub...

1967-ci ilin sentyabrından 1980-ci ilin noyabrınadək 13 il Zəngilan rayon Sosial Təminat şöbəsinin müdiri vəzifəsində işləyəndə də müharibə əlillərinə və təqaüdcülərə göstərdiyi diqqət və qayğı bu gün də ehtiramlarla xatırlanır. "Sən balığı at dəryaya. Balıq bilməsə, Xəliq biləcək" deyimini o da şəhərlərdən axşamına düşən insanlıq işığı bilirdi. Həm də deyirdi ki, Zəngilanda hər söz uca tutulur, hər əməl görünür. Dəyərləndirilir. Xoş Zəngilanda yaşayənların halına...

1980-ci ilin noyabrından 1987-ci ilin aprelinədək Zəngilan rayon Aqrar İstehsalat Birliyi həmkarlar komitəsinin sədri, 1987-ci ilin aprelinəndən 1991-ci ilin sentyabrınadək Kalinin adına sovxozda mülki müdafiə qərargahının rəisi vəzifələrində işləyəndə də həmişə zəhmətkeş və əqidəli insanların yanında olub, onların sosial rifah halının yüksəldilməsi, gərgin vəziyyətlərdə təhlükəsizliklərinin qorunmasında yaddaqalan işlər görülməsi üçün məqsədyönlü fəliyyətini gənclik həvəsi və əsl əzmkarlıq nümunəsi ilə layiqincə davam etdirib.

Vəli müəllim dürüstlük tərəfdarıydı...

Müharibədə göstərdiyi igidlik və qəhrəmanlığa görə " Birinci dərəcəli Vətən müharibəsi" ordeninə, "Üçüncü dərəcəli Şöhrət" ordeninə, 11 medala, bir çox fəxri fərmanlara və təşəkkürlərə layiq görülüb. Döyüşlərdə göstərdiyi qəhrəmanlığa görə layiq görüldüyü "3-cü dərəcəli Şöhrət" ordeni 1970-ci ildə Vəli Mustafayevə İkinci Dünya Müharibəsində qələbənin 25-ci ildönümündə təqdim edilib. Vəli Mustafayev həm də gözəl ailə başçısı idi.

Dörd oğlu və üç qızını halal zəhməti ilə böyüdü təbiyə etmişdi, onların hər biri ləyaqətli vətəndaş kimi cəmiyyətdə ataları kimi sadə, vicdanlı, böyük-kiçik yeri bilən nümunəvi övladlar olublar...

Vəli müəllimin atdığı təhsil ocağının istisi əbədiyyən azalmayacaq. Köz-közə söykək olan-da ocaqlar heç zaman sön-mür...

Bayram MƏMMƏDOV, Əməkdar müəllim